

ПОПИС ХЕРЦЕГОВАЦА ПРЕСЕЉЕНИХ У БОКУ КОТОРСКУ ПОСЛИЈЕ КАРЛОВАЧКОГ МИРА

Морејски рат (1684—1699) вођен између Венеције и Турске имао је велики значај за све наше погранично становништво према Далмацији и Боки Которској. Одмах у почетку овога рата дошло је до сарадње између нашега народа под турском влашћу и Венеције. Велики број нашег живља из Босне, Лике, Херцеговине и Црне Горе пришао је Млечанима и заједно с њима борио се против Турака. Ти дошљаци, звани Морлаци, православни и католици, у току рата у великом броју населише се у Далмацији. Највише досељеника било је из западне Босне. Из Херцеговине било је много мање сеоба, углавном из западних крајева и са Неретве. Народ из западне Херцеговине селио се у Далмацију, а становништво из источне Херцеговине углавном у Боку Которску.

Послије млетачког заузећа Херцег-Новога 1687, почело је постепено насељавање из Херцеговине у Боку Которску. Тих досељеника није било много, али се досељавање из Херцеговине у Боку може пратити све до краја рата. Истина, број досељеника није био велики, као што је то био случај из западне Босне у Далмацију.

Ускоро послије освајања Херцег-Новог, главне турске базе у Боки, Млечани су успјели да продру и у источну Херцеговину и да заузму: Попово, Зупце, Требиње и још нека друга мјеста у Херцеговини. Народ овога краја вјеровало је да ће остати под млетачком влашћу и дочекао је крај рата у томе увјерењу. То је био један од разлога што се становништво источне Херцеговине није у већем броју пресељавало у Боку Которску за вријеме морејског рата.

Међутим, мировним уговором у Карловцима 1699, Венеција није успјела да задржи ниједно мјесто у Херцеговини, и морала је да повуче војску из заузетих насеља. Млечани су отезали с евакуацијом освојених мјеста у Херцеговини и то је одуговлачило рад мјешовите млетачко-турске комисије за разграничење у Далмацији и Боки Которској. Напокон, Венеција је морала да напусти сва мјеста у Херцеговини која је уз помоћ хајдука заузела у току рата. Акт о разграничењу у Далмацији и Боки потписан је 14. фебруара 1701. године.¹

¹ Archivio di Stato Venezia (A. S. V.) Com. extraord. in Dalm. et Alb. f. 703. Castel Nuovo, 24 febbraio 1701. Прилог од 24. фебруара 1701.

Тако је мировним уговором и коначно, разграничењем Херцеговина остала под турском влашћу. Један дио становништва оних мјеста у Херцеговини која су Млечани окупирали у току рата није се помирио с одредбама мировног уговора да и даље робује Турцима, него се пресели у Боку Которску.

Са нешто мало стоке и најпотребнијих ствари, 208 породица из Требиња, Попова, Зубаца и других мјеста Херцеговине преселило се у Боку. Млечани су извршили детаљан попис ових досељеника, њиховог сточног фонда и земље коју су им Млечани додјелили. Сви досељеници, по поријеклу, сврстани су у попису у три групе. Најбројнија је прва група из Попова и Зубаца. Њих је било око три четвртине свих досељеника, односно 178 породица. Друга група из Попова бројила је свега 12 породица. Посљедњу групу чине досељеници за које није наведено ближе поријекло и који су смјештени у Рисну и Крушицама; било их је 18 породица.

Попис је једнообразан за све три групе. Прво је наведено име старјешине породице, а затим редом у колонама сљедећи подаци: људи за оружје, дјеца, старци, жене, коњи, волови, ситна стока, ораћа земља и виногради. Овај редосљед је мало измијењен за посљедњу групу досељеника у Рисну и Крушицама. Колоне о сточном фонду дате су овим редом: ситна стока, волови, коњи.

Већ на први поглед пада у очи сиромаштво досељеника у стоци и земљи. Укупно сви досељеници, 208 породица, имали су 2101 комад ситне стоке, 319 волова и 31 коња. Дакле, на сваку досељеничку породицу просјечно је падало 10 комада ситне стоке и нешто више од једног вола. Та слика се одмах мијења, ако узмемо одвојено сваку групу. Насељеници у Рисну и Крушицама имали су највише стоке. Та група од 18 породица посједовала је: 1216 комада ситне стоке, 95 волова и 12 коња, док досељеници из Попова, према овом попису, нијесу уопште имали стоке. Међу досељеницима у Рисну и Крушицама једна породица имала је 200 комада ситне стоке, а једна друга 20 волова.

Млечани су подијелили досељеницима мало земље, и то само породицама из Требиња и Зубаца, док они из Попова и насељеници у Рисну и Крушицама уопште нијесу имали земље. Од досељеника из Требиња и Зубаца само око једна четвртина породица добила је земљу, и то врло мало. Према томе, подаци о сточном фонду и земљи не могу послужити ни као оријентационе цифре за разматрање економског стања породица досељених из Херцеговине у Боку. Попис је направљен одмах по доласку досељеника, када Млечани нијесу извршили потпуну аграрну реформу и бивше турске земље подијелили својим поданицима. Такође, досељеници се нијесу били стално населили. У јулу 1601. досељеници из: Требиња, Љубомира, Зубаца и Попова упутише једну

делегацију у Венецију с молбом Сенату да им се дозволи да се са одређеним бројем породица настане у околини Херцег-Новог.²

Према томе, попис има највећи значај са демографског становништа, за проучавање сеобе становништва из Херцеговине у Боку Которску. Још раније, Јован Ердељановић је етнографским методама утврдио да ако половину српског становништва у Боки чине они поријеклом из Херцеговине.³ Са тог становништа документ има прворазредан значај. Зато ћемо из документа објавити само дио који се односи на становништво. Мислимо да је овај поступак оправдан, јер, као што смо показали, подаци о сточном фонду и земљи су без значаја за проучавање економског стања досељеника.

Податке о становништву објавићемо онако како су наведени у попису — име старјешине породице и даље, у колонама, њен састав: људи за оружје, старци, дјеца и жене. Ови подаци о саставу породице могу бити корисни за проучавање породице у ово доба у Херцеговини. Пада у очи да је у попису поред личног имена ријетко наведено презиме, него само очево име. Та чињеница може да упућује на претпоставку да презимена ових досељеника нијесу били коначно учвршћена, што је мало вјероватно. Можда је пописивачу као Италијану било лакше навести само имена очева него презимена, или су досељеници једноставно казивали лично и очево име. Попис становништва даћемо по групама, а иза сваке групе извести крајњу суму састава пописаних породица. На крају ћемо донијети збир свих досељеника по саставу породица и општу цифру броја досељеника.

Popis porodica koje su došle u državu njegove uzvišenosti iz sela Trebinja i Zubaca poslije utvrđivanja granica

	Ljudi za oružje	Starci	Djeca	Žene		Ljudi za oružje	Starci	Djeca	Žene
Vescovo Savatia	2	3	1	—	Golub Dabbigev	1	—	2	2
Drasko Lazarov	1	1	1	2	Simon Cusmanov	1	—	1	2
Boso Stojanin	1	—	—	2	Savo Terijch	1	1	1	2
Pero Mihailov	2	—	—	4	Despa Mugliana	—	—	—	3
Dragutin Giurgev	2	1	3	3	Jela Obradova	1	—	—	2
Drasco Palichuchia	1	—	5	2	Sladco Tomasev	3	—	3	2
Illia Cvietov	1	—	1	2	Kostantin Nicolin	1	—	—	2
Sava Vassigliev	1	—	1	2	Marco Budina	1	—	—	2
Lazo Samargich	1	—	2	2	Stoian Covinngia	1	—	3	2

² A. S. V. Sen. secr. f. 138 3 agosto 1701 in Pregadi. Прилог.

³ J. Ердељановић, *Етничко сродство Бокељаца и Црногораца*, Глас САН, 96.

	Ljudi za oružje	Starci	Djeca	Žene		Ljudi za oružje	Starci	Djeca	Žene
Illia Covingnia	1	—	2	2	Milla Cargnco	1	1	1	2
Prodan Magazinov	1	—	3	2	Rade Dragoilov	2	2	2	4
Mittar Drascov	1	—	2	2	Milutin Novacov	3	1	1	3
Ivan Milissich	1	—	2	2	Sava Caviacich	2	—	4	4
Ivan Radov	1	—	1	1	Simo Caviacich	2	—	3	3
Milo Sladavich	1	—	4	3	Vuco Lazarov	1	—	3	3
Mato Ivanov	2	—	1	4	Petro Lazov	1	1	3	3
Vuceta Vidich	1	—	2	2	Cietco Vucosagli	1	—	—	3
Jovo Bogdanov	2	—	1	2	Vuco Lazov	1	—	—	3
Voin Damianov	1	—	1	1	Vuco Mihailov	1	—	2	1
Pero Pavov	—	—	2	2	Stanissa Nicova	—	—	1	3
Ivan Covacich	2	1	4	3	Lico Vitcov	1	—	5	1
Daffina Pavlova	—	—	—	2	Stiepan Batragl	1	—	5	1
Prete Sava	1	1	3	5	Andrea Michiano	1	—	—	3
Illia Matov	1	1	2	4	Jovo Stanich	1	—	1	2
Jovo Lazarev	2	—	1	2	Pero Michailov	1	—	1	3
Gabrillo Comnen	1	—	2	2	Stanissa Vucailov	—	—	3	2
Simo Ciupov	1	—	2	4	Jovo Nicolich	3	—	3	6
Nicola Chezoevich	1	1	2	6	Damian	1	3	3	3
Jovo Lazarov	1	—	4	3	Voin Jancov	1	1	1	6
Vucota Bielizza	1	—	1	4	Stiepan Sichimich	1	—	4	4
Simo Vucichiev	3	1	4	6	Pavo Uguolich	1	—	2	3
Stoian Cossovich	1	—	3	4	Gabrillo Uguolich	1	—	2	1
Tomo Lucin	1	—	3	3	Mittar Ducovich	1	1	1	4
Jovo Sarich	2	—	—	2	Gligliana Savina	—	—	2	2
Vuco Chezoevich	1	—	1	4	Antonio Radmilov	1	—	1	2
Vuco Jovanov	1	—	—	3	Manda Stoiana	—	—	1	2
Milivoi Borcov	2	—	3	3	Petar Gundar	1	—	1	4
Stoian Borcov	1	—	3	3	Tomo Mihailov	2	—	5	3
Millia Sladanov	2	—	3	2	Jovan Perov	1	—	1	3
Mato Sladanov	1	—	3	2	Vucetta Sindij	5	1	3	10
Toma Jovanov	2	—	1	3	Giuro Sussich	2	—	1	6
Nicola Bichianov	1	—	1	3	Savizza Radmilov	1	—	1	2
Drasco Chimich	1	—	1	3	Pero Tripov	1	—	2	4
Gruizza Milutinov	1	—	3	4	Gabrillo Tomino	2	1	1	2
Sava Millivoev	1	—	2	3	Nicola Scivlov	2	—	2	3
Stoian Giurgev	1	—	2	4	Giuro Sundrach	1	—	1	2
Radule Badich	1	—	1	3	Ivan Mitrov	1	—	2	2
Nicola Manoilov	1	—	—	2	Vuco Xivcov	1	—	—	1
Vuco Romaz	1	1	4	3	Drasco Pavcov	4	1	3	6
Petar Stגיעvov	2	—	2	3	Jovo Vadoev	1	—	3	2
Vuco Millanov	1	—	3	2	Nicola Vucadin	1	—	2	3

	Ljudi za oružje	Starci	Djeca	Žene		Ljudi za oružje	Starci	Djeca	Žene
Duca Jaxich	1	—	5	5	Millutin Vucotin	1	—	1	2
Mittar Nahimov	1	—	2	6	Pero Boiagia	1	—	1	3
Tomo Millich	1	—	1	4	Trippo Gnegomir	1	—	2	1
Ivan Petrov	1	—	2	3	Pero Pilov	3	1	1	4
Mittar Jaxin	1	—	2	3	Millin Vuinov	2	—	2	5
Vuiat Millossin	2	—	2	2	Cvietco Jovanov	3	1	2	2
Simo Sollijn	1	—	1	2	Vuco Jovanov	2	—	—	3
Illia Dangubich	1	1	1	5	Sava Radibratov	2	—	2	5
Jovo Lupescov	1	—	1	1	Mitta Zubaz	1	—	3	4
Ivan Milutinov	—	1	1	1	Duca Braizev	1	1	2	3
Pero Dabov	1	—	1	1	Nicola Zubaz	1	—	2	4
Chierana vedova	—	—	2	3	Duca Crivoglav	2	—	2	2
Puro Mittrov	1	—	2	3	Vuco Stiepanov	1	—	2	2
Milli Rascov	1	1	3	4	Nicola Petrov	2	—	3	6
Pero Vucov	—	—	2	1	Jovo Protich	1	—	1	3
Giuro Vuolich	2	—	4	4	Vuino Protich	1	—	2	2
Illa Drascov	2	—	1	2	Tomo Lazarov	2	—	5	4
Gabrillo Vuolich	1	—	—	1	Ivan Norimov	1	—	2	1
Toma Mihailov	2	—	1	3	Tomas Zatov	1	—	3	4
Nicola Sciulov	2	—	1	3	Miho Voicich	1	—	2	3
Vuco Xivcov	1	—	—	1	Nicola Millin	1	—	1	2
Pero Giurasev	1	—	3	3	Milovan Bielich	1	—	2	2
Jovan Stipanov	1	—	2	3	Jovo Giavaz	2	—	1	1
Giuro Jancolov	2	—	1	2	Pavo Papcov	1	1	1	1
Stiepan Ivanov	1	—	2	2	Raduo Danilov	1	—	1	4
Pero Mlagev	1	—	2	3	Pero Chiatov	1	—	—	3
Dragoilo Stiepovo	1	—	2	3	Vuco Pestich	2	—	1	3
Mare Ivanova	1	—	2	3	Comnen Radov	2	—	1	6
Milissa Nicolin	1	2	1	2	Nicola Todorich	1	—	2	3
Sava Milov	1	—	—	2	Marco Balordich	5	—	8	8
Vuich Bosich	1	—	—	2	Milutin Petrov	2	—	4	5
Vuiat Petrov	2	—	2	5	Simon Radov	1	1	1	1
Rade Bigliessich	1	—	2	3	Sava Petrov	2	—	2	3
Ostoia	—	—	1	1	Comnen Covacev	3	—	3	4
Pero Comadina	—	—	3	4	Sava Suteglievich	1	—	2	2

Svega porodica: 178

Ljudi za oružje: 251

Staraca: 35

Djece: 229

Žena: 514

Popis porodica koje su došle u državu njegove uzvišenosti iz Popova poslije utvrđivanja granice

	Ljudi za oružje	Starci	Djeca	Žene		Ljudi za oružje	Starci	Djeca	Žene
Conte Millos	4	—	2	6	Stoia Milosavich	1	—	1	3
Perita da Popovo	2	—	1	5	Nicola Bain	2	—	—	3
Stieppan Vuicin	4	—	2	5	Ivan Boscovich	2	—	1	3
Nicola Millissich	1	—	1	2	Petar Stoianov	1	—	2	4
Jovan Cocevia	1	—	1	2	Vuco Missino	1	—	1	1
Stoian Vilajet	3	—	1	2	Stoiano Jovanov	2	—	1	2
Svega porodica:						12			
Ljudi za oružje:						24			
Staraca:						—			
Djece:						14			
Žena:						39			

Popis porodica koje su došle u državu njegove uzvišenosti poslije razgraničenja i naseljene su u selima Risnu i Kruševicama⁴

Conte Vuco Popov	2	2	1	2	Stiepan Potozanin	2	—	2	3
Vuio Coprivizza	2	1	1	4	Marco Draculov	1	—	1	4
Stoian Saranov	2	—	1	3	Radoe Milanov	7	—	2	5
Vuco Abramov	4	1	6	10	Gavrillo Milanov	2	—	3	3
Lachich Milanov	3	—	4	5	Vucossava Milanova	1	—	—	3
Milutin Vulev	2	—	1	3	Vucota Vuiov	2	—	—	3
Karambassa Ivan					Nichich Vucov	1	—	2	2
Soste	4	—	4	2	Simo Vucetich	3	—	2	5
Iveta Sacotich	3	—	1	5	Todora Sabanova	—	1	—	2
Svega porodica						18			
Ljudi za oružje						41			
Djece						4			
Staraca						27			
Žena						64			
<i>Ukupni broj doseljenika</i>									
Porodica						208			
Ljudi za oružje						296			
Staraca						62			
Djece						347			
Žena						617			
Svega ljudi						1530			

G. Станојевић

⁴ A. S. V. Prov. gen. in Dalm. et Alb. f. 542. Прилог пописа.